

▲ Iz grafa razberi, koliko prebivalstva je imelo pravico do odločanja.

▼ Pripadniki katerega stanu meniš, da sedijo na desni v črnih oblačilih?

Otvoritev zasedanja državnih stanov 5. maja 1789

Življenje v Franciji pred revolucijo

Francija je bila v 18. stoletju ena najbogatejših evropskih držav, čeprav je njen blišč iz časa vladanja Ludvika XIV. močno usahljnil. Po letu 1774 je državo vodil **Ludvik XVI.**, ki je vladal absolutistično. Bogastvo države je temeljilo na izčrpavanju kolonij in manufakturni proizvodnji. Družba je bila razdeljena na tri stanove. Prvi in drugi stan (plemiči in duhovščina) sta večinoma živel v razkošju. Na njihovih in kraljevem dvoru so prirejali številne zabave. Oba stanova sta bila oproščena davkov, in to je pri pripadnikih tretjega stanu (trgovci, bankirji, odvetniki, uradniki, obrtniki, kmetje, služabniki) porajalo nezadovoljstvo.

Država je začela gospodarsko vse bolj zaostajati, vrstile so se slabe letine. V teh okoliščinah se je državna blagajna vse bolj praznila, ljudstvo pa je postajalo vedno bolj nezadovoljno. Kralj je v skoraj nerešljivem položaju poskušal obdavi tudi prvi in drugi stan. Plemiči in duhovščina so bili pripravljene na določeno obdavičitev, vendar so v zameno zahtevali, naj kralj popusti v absolutizmu in z njimi deli oblast. Kralj se s tem ni strinjal in 5. maja 1789 sklical državne stanove. Stanovi so se zbrali prvič po 170 letih. Prišlo je do nepredvidenih dogodkov. Tretji stan

je v duhu razsvetljskih idej zahteval pravico do glasovanja po predstavnikih, kar pomeni, da bi imel vsak stanovski predstavnik en glas in ne bi več (kot dotlej) glasovali po stanovih. Z glasovanjem po poslancih bi se stanovi spremenili v narodno skupščino. Po mesecu dni burnih razprav je kralj popustil. Ustanovljena je bila **narodna skupščina**, sestavljena iz izvoljenih predstavnikov – poslancev. S tem je bilo konec kraljevega absolutizma in Francija je ob vsesplošnem navdušenju dobila parlament.

Revolucija leta 1789

Z uvedbo narodne skupščine pa krize v državi še ni bilo konec. Gospodarske razmere so se nezadržno slabšale, cene so naraščale, pravice ljudstva so bile še vedno grobo kršene. Prizadela jih je tudi lakota zaradi slabih letin. Kralj je kmalu uvidel usihanje svoje moči, zato je želel ponovno absolutistično zavladati. Parižani so zato organizirali oborožen upor. **14. julija 1789** so napadli srednjeveško trdnjavo **Bastiljo**.

Napad na Bastiljo

Glas o napadu na Bastiljo se je hitro razširil po državi. Ljudje so se polasčali plemiškega premoženja, nemiri pa so se iz Pariza nezadržno širili po državi. Na podeželju so napadali plemiške gradove. Prišlo je do **revolucije** pod geslom »**svoboda, enakost, bratstvo**«. Kralj je sicer poskušal Parižane pomiriti in vplivati na narodno skupščino, ki pa je nadaljevala s svojim delom. 4. avgusta je odpravila fevdalizem, konec meseca pa sprejela **Deklaracijo o pravicah človeka in državljana**, ki je na razsvetljskih temeljih razglasila svobodo in enakost vseh ljudi. Kralj se je moral s svojega razkošnega dvora preseliti v Pariz.

Maximilien de Robespierre
(1758–1794)

Robespierre je eden najpomembnejših voditeljev francoske revolucije. Zavzemal se je za pravice revnih. Imel je izjemen vpliv v narodni skupščini. Robespierre in njegovi najbližji somišljeniki so poskušali cilje revolucije uveljaviti s silo, kar je privedlo do takšnega nasilja, da so jih leta 1794 odstranili in obglavili.

► Kaj je, po tvojem mnenju, hotelo ljudstvo z napadom na skoraj neosvojljivo trdnjavo dokazati kraju?

Deklaracija o pravicah človeka in državljana

Deklaracija o pravicah človeka in državljana je imenitna dediščina francoske revolucije. Zasnovana je na temeljnih človekovih pravicah, ki sta jih izpostavljala že John Locke in Jean-Jacques Rousseau. Zanimarjala je pravice žensk, a je bila kljub temu podlaga za sestavo ustav številnih držav in celo Splošne deklaracije človekovih pravic leta 1948. Deklaracija obsega sedemnajst členov, prvih pet se glasi tako:

»1. člen

Ljudje se rodijo in živijo svobodni ter enaki v pravicah. Družbene razlike smejo temeljiti samo na splošnem interesu.

2. člen

Cilj vsakega političnega združevanja je ohranitev naravnih in nezastarljivih človekovih pravic. Te pravice so svoboda, lastnina, varnost in upor proti zatiranju.

3. člen

Načelo vse suverenosti izvira predvsem iz naroda. Nobeno telo, noben posameznik ne more izvrševati oblasti, ki ne izhaja neposredno iz naroda.

4. člen

Svoboda je v tem, da lahko storiš vse, kar ne škodi drugemu. Izvrševanje naravnih pravic vsakega človeka tedaj nima drugih omejitev kot onih, ki zagotavljajo drugim članom družbe, da uživajo enake pravice. Te meje sme določiti samo zakon.

5. člen

Zakon sme prepovedati samo družbeno škodljiva dejanja. Vse, kar z zakonom ni prepovedano, je dovoljeno, in nikogar ni mogoče prisiliti k nečemu, kar z zakonom ni zapovedano.«

Vir: Wikipedija.

Posledice revolucije so odmevale povsod po Evropi

Revolucija je napovedala mnoge spremembe. Narodna skupščina je od začetka avgusta 1789 sprejela pomembne sklepe za razvoj države. Poleg odprave fevdalizma in sprejetja Deklaracije o pravicah človeka in državljana so leta 1791 z ustavo omejili kraljevo oblast, leto pozneje pa razglasili **republiko**. A napetosti v državi še ni bilo konca, saj so se pojavljali tudi številni nasprotniki revolucije. Oblasti so nasilno obračunavale z njimi, obglavljali je bil tudi kralj. Politična in gospodarska kriza sta se nadaljevali. Z novo ustavo, ki je temeljila na Deklaraciji o pravicah človeka in državljana, so dokončno odpravili ostanke fevdalizma in posegli tudi v cene nekaterih dobrin. Proti nasprotnikom revolucije so nastopali z nasiljem in usmrtnitvami. Po koncu kratke vladavine radikalne skupine jakobincev leta 1794 so se razmere počasi umirile. Zavladali so bogati meščani.

Deklaracija o pravicah človeka in državljana

Francoska revolucija je postala pomembna prelomnica v razvoju Evrope. Postala je zgled boja za svobodo, enakost in pravičnost. Moč duhovščine in plemstva sta začeli usihati, pomen meščanstva pa naraščati. Tudi fevdalizem je počasi zamiral, kapitalizem pa pridobival na pomenu. Revolucija pa je bila tudi svabilo, da se posameznika in družbe ne da spreminjati z nasiljem.

Revolucija je prinesla številne praktične novosti

Po revoluciji so v Franciji želeli kar najbolj olajšati vsakdanje življenje ter okrepiti enotnost francoskega naroda in države. Poenotili so mere za dolžino, prostornino in težo. Namesto neusklajenih rabe starih enot (čevelj, bokal, mernik ...) so uzakonili meter kot osnovno enoto za dolžino, kilogram za težo in liter za prostornino.

narodna skupščina – državno telo, sestavljeno iz izvoljenih predstavnikov

republika – državna ureditev, v kateri je na čelu države za določeno dobo izvoljeni predsednik

radikalen – brez popuščanja, korenit, temeljit

anekdota – kratka, duhovita zgodba o znamenitem človeku

1. Naštej vzroke za francosko revolucijo.
2. Opiši revolucionarno vrenje med letoma 1789 in 1794.
3. Katere spremembe je Franciji prinesla revolucija in na katerih načelih so te temeljile?

Francija se je sredi 18. stoletja znašla v velikih težavah. Gospodarstvo je nazadovalo, revščina je naraščala, plemstvo in duhovščina sta živela razkošno, država in dvor sta prekomerno trošila. Kralj Ludvik XVI. ni bil več sposoben polniti državne blagajne. Poskušal je obdavčiti tudi plemstvo, kar pa mu je spodletelo in 5. maja 1789 pripeljalo do ustanovitve narodne skupščine ter konca njegove absolutistične vladavine. Ker se je kralj s tem težko sprijaznil in še vedno poskušal vladati sam, je pariško ljudstvo 14. julija 1789 napadlo Bastiljo. Začela se je revolucija, ki se je hitro razširila po državi. Kralj se je bil prisiljen odpovedati oblasti. Narodna skupščina je avgusta 1789 odpravila fevdalizem in sprejela Deklaracijo o pravicah človeka in državljana po razsvetljskih vzorih. Francija je postala republika. Sledila so burna leta diktature jakobincev pod vodstvom Robespierrea, ki so pripeljala do usmrtnitve kralja in huđega nasilja nad nasprotniki revolucije. Po letu 1794 so se razmere umirile. Meščanstvo je prevzelo pobudo pri vodenju države, moč plemstva in duhovščine pa sta začeli usihati. Francoska ureditev je postala vzor za svobodomiselnim in demokratičnim gibanjem.

Kraljico Marijo Antoaneto so usmrtili z giljotino.

Marija Antoaneta

Marija Antoaneta, žena Ludvika XVI. in hči Marije Terezije, je bila kot tujka med Francozi precej osovražena. Znana je bila po svojem legendarnem razkošju in prevzetnosti. Zgraditi naj bi si dala vas, z vsem kar ji pripada, in se v njej »igrala«. O njej so zaokrožili številne anekdote in citati, ki naj bi ji pripadali. Najbolj znani rek je: »Če nimajo za kruh, naj jedo pa kolače.« V zaporu in ob usmrtnitvi naj bi pokazala izjemen pogum.

